

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Na o'čnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
poluletna . . . „ 1.50
četrletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 23. V LJUBLJANI, dne 10. maja 1907. Leto II.

na Češnjici. — 5. Za peti volivni okraj, sodna okraja Kamnik in Brdo dr. **Janez Krek, deželni poslanec v Ljubljani.** — 6. Za šesti volivni okraj, sodni okraji Vrhnika, Logatec, Idrija in Cerknica **Josip Gosinčar, poduradnik »Zadružne zveze« v Ljubljani.** — 7. Za sedmi volivni okraj, sodni okraji Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava in Lož dr. **Ignacij Žitnik, deželni poslanec v Ljubljani.** — 8. Za osmi volivni okraj, sodni okraji Litija, Višnja gora in Radeče **Franc Povše, deželni poslanec v Ljubljani.** — 9. Za deveti volivni okraj, sodni okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog in Trebnje dr. **Janko Hočevnar, posestnik v Krškem.** — 10. Za deseti volivni okraj, sodni okraji Velike Lašče, Ribnica in Žužemberk brez občine Smuka; nadalje občine Banja Loka, Fara in Osilnica v sodnem okraju kočevskem **Franc Jaklič, učitelj in deželni poslanec v Dobrepoljah.** — 11. Za enajsti volivni okraj, sodni okraj Metlika, Novo Mesto brez občin Poljanica in Črmošnjice, Črnomelj brez občine Planina **Franc Šuklje, c. kr. dvorni svetnik v pokoju in deželni poslanec v Dobrepoljah.** — Volivci oddajte dne 14. maja složno svoje glasove za te može! — Kandidati »Slovenske kmečke zveze« za Spodnje Štajersko: »Slovenska kmečka zveza je sklicala v vsakem okraju zaupen shod, ki naj določi kandidata. Vsled sklepov teh zaupnih shodov bo kandidiral **Ivan Roškar, posestnik v Št. Jurju v Slov. gor. in deželni**

poslanec, za volilni okraj Maribor, levi breg Drave, Št. Lenart, Gornja Radgona in Ljutomer. — **Franc Pišek, posestnik in župan v Hotinji vasi, za volilni okraj desni breg Drave, Slov. Bistrica in Konjice.** — **Dr. Anton Korošec, urednik v Mariboru, za volivni okraj Šmarje, Rogatec, Kozje.** — **Dr. Jožef Povalej, veleposestnik v Št. Jurju ob juž. žel in finančni komisar v Mariboru, za volivni okraj Celje in Vranksko.** — **Franc Robič, deželni odbornik v Gradcu, za volivni okraj Marnberg, Slovenji gradec, Šoštanj in Gornjigrad.** — **Dr. Ivan Benkovič, odvetnik v Brežicah, za voliv. okraj Brežice, Sevnica in Laško.** — **Dr. Miroslav Ploj, dvorni svetnik na Dunaju, za volivni okraj Ptuj in Ormož.** — Vsak kmet in delavec, ki ljubi svoj stan in ki mu hoče dobro, bo volil dne 14. maja te kandidate. Slovenski kandidati na Koroškem: Na obč. zboru kat. političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem so se prijavili sledeči slovenski kandidati: Za okraj Borovlje, železna Kapla, Dobrla vas, Pliberk **Franc Grafenauer, deželni poslanec in posestnik na Brdu.** — Za velikovski okraj **Florijan Eilersdorfer, župan v Grebinju.** — Za celovško okolico **msgr. Valentin Podgorc.** — Slovenski kandidati »Sloge« na Primorskem: Za goriško okolico **Josip Fon, sodni tajnik v Gorici.** — Za sodne okraje Sežana, Komen in Ajdovščina dr. **Peter Laharnar, deželne vlade svetnik v Čer-**

Delavci in delavke!

Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva vam priporoča za volitve dne 14. t. m. sledeče kandidate o katerih je prepričan, da bodo nastopali za delavske koristi. Volite jih in agitirajte, da bodo izvoljeni. — Kandidati S. L. S. na Kranjskem: 1. Za prvi volivni okraj, mesto Ljubljana **Ivan Kregar, pasar in zbornični svetnik v Ljubljani.** — 2. Za drugi volivni okraj, sodni okraj ljubljanski brez ljubljanskega mesta, t. j. ljubljanska okolica dr. **Ivan Šusteršič, advokat v Ljubljani.** — 3. Za tretji volivni okraj, sodni okraji Radovljica, Kranjska gora in Tržič **Josip Pogachnik, deželni poslanec v Podnartu.** — 4. Za četrti volivni okraj, sodna okraja Kranj in Škofja Loka **Franc Demšar, deželni poslanec**

„Je pa davi slanica pala“.

Slika iz vasi.

Na voglu Elomsove hiše sta se srečala, ko sta se vračala domov. Klobuke sta imela potlačene nizko na čelo, da ju ne bi spoznal krščanski človek, ko sta se vinjena zibala po cesti, zdaj od desne na levo, zdaj zopet narobe.

Ona pa sta se spoznala takoj.

»O, tudi ti Kovač, o, ti kanalja!«

»Beži no, prismođa, ali si sam kaj boljši!«

Miklavcov Janez je pristopil h Kovaču, potrkal mu na ramo in mu zašepetal na uho: »Pri Cunku smo ga. Kandidat naš je bil tam, pa je dajal za pijačo; kar teklo je od miz. Škoda, da še tebe ni bilo.«

»Glej ga, hinavca,« odreže se Kovač, »dobro vem, da si mi tako privoščil, da me ni bilo zraven. E, poznam te, Janez!«

»Prav malo še; da se mi pa ne zjokaš, pa stopiva no malo k Mesarju, bom jaz plačal.«

Kovaču se je zjasnil obraz in požuril se je za Miklavcom.

»Sicer pa nisem nič več žejen, saj sem ga že zvrnil tri šila danes.«

»Nič ne dé, jih bova pa še pri Mesarju par.«

Zibala sta se po cesti skozi vas proti gostilni. Jasna noč je ležala nad okolico. Okna priprostitih kmečkih hiš so zamižala že zdavna in zasanjala tiho. Od Delerjeve hiše ni več donelo veselo petje in vriskanje fantov, tišina

je vladala po vasi, le v Kramarjevem krečniku so glasno kvakale žabe . . . Pri Mesarju je bilo vse prazno, le organist Burkljar, dolg šantovi fant, je še sedel v kotu za mizo.

»O, oče Miklavc in Kovač,« ju je pozdravil, ko sta vstopila; »pojditu no pit.«

Posrebal sta zaporedoma nekoliko iz kozarca, nato sta prisedla k organistu in Miklavc je naročil pol litra cvička.

»Kako pa ti meniš, Tone, ali bomo propadli,« vprašala sta možakarja hkrati.

»Za božjo voljo, kaj vendar mislita, propadli — kie je mogoče? Poslušajta, ravno sedaj sem sešteval naše glasove. V Idriji jih dobimo od 500 do 3000, Logatec je cel naš, to se pravi večina je na naši strani, od 200 do 500 glasov. Kaj šele Črni vrh in Godovič! Ta dva nekaj zaležeta. Na Vrhniku in v Planini, no, samo tam gre malo bolj kljukasta. Ali kaj to dé. Nekaj glasov morata vendar tudi Gostinčar in Kopač dobiti, zakaj pa kandidirata. Rakek in Unec sta zopet cela naša, to se pravi, ako bodo vsi Grudna volili. Naka, tako dobro nam še nikjer ni šlo. Pomislite vendar, celo Skrotnik voli na našo stran.«

»Živel Gruden, zmaga bo naša,« sta s hripavim glasom zahreščala možakarja.

»Brez dvoma,« je potrdil Burkljar. »Kdo bo pa volil Gostinčarja. Na Vrhniku in v Planini dobi par glasov, pa tu pri nas, tamle Zahribom nekaj. Ali kaj je to proti nam, kakor muha proti slonu.«

»Proč z Gostinčarjem, proč z rovtarjem!«

»Kaj, pustimo mu to veselje, naj kandidira, vsaj več ne bo, kot še dva dni. Pojutranjem bo že padel, kot je dolg in širok, tako, da si bo zapomnil, kdaj je kandidiral. — Kandidiral! — Smeh me posili, kadar se tega domislim. No, prijatelja, zdaj pa vesta, zakaj se zmirom smejim, ker mi je namreč vedno »rovtar« na mislih.«

Zahreščalo je po sobi, kot bi rjovel cigani: »Proč z »rovtarjem«, živel Gruden, naš kandidat!«

Ko so se nekoliko pomirili, začel je Miklavcov Janez:

»Grudne, to ti je res možak, da mu ga ni para na svetu. Klerikalci mu očitajo, da ne zna govoriti. Pri moji veri, to je pa že odveč. Na lastna ušesa sem ga slišal, ko je govoril na Rakeku. Ne klepeče poldrugo uro kot Gostinčar, ampak naš Gruden jo pove kratko in jedernato. Poslušajta, ravno takole je rekel: »Možje, ako me bodete izvolili, bom odpravil davke in povišal plačo«. Prav tako je dejal, pa se je vsedel; sedaj mi pa povejte, ljudje božji, ali ni ta imeniten govornik?«

Pokimal je Kovač in pil, organist pa se je režal v enomer dalje; kmalu nato pa je potegnil iz žepa pregnjen papir in rekel: »Pa že vesta, kaj mislimo napraviti na dan zmage?«

»Slišal sem že nekaj,« odvrnil je Kovač; »veselico, kajne?«

»Čisto res, veselica bo, skoro vse smo že pripravili. Vina bo 3000 litrov, golaža pa, kolikor bo kdo hotel.«

novicah. — Za sodne okraje Tolmin, Cerkno, Kobarid, Bovec in Kanal. **Anton Gregorčič, profesor bogoslovja v Gorici.** — Delavci in delavke! Imena, ki so tu debelo natisnjena, morajo biti natančno ravnotako napisana na glasovnicah. — Izvrševalni odbor krščansko-socialnega delavstva.

Žabe.

V nekem žabjaku so žabe celo noč kvakale! — Na jutro se vzdigne jasno sonce ter osvetli s svojimi žarki mlako — žabe in krote so sklicale občni zbor ter na predlog največje žabe sklenile, da bodo sonce vpihnile. — Zdelo se je stvar lahka. Žabe se postavijo v vrste ter začnejo pihati in napenjati se . . . a sonce je jadrlo mirno in slovesno na krasnem, nebeškem oboku ter se nj zmenilo za vse to. —

Novo sonce se vzdiga nad koroškimi Slovenci, slovenski, koroški krščanski poslanec. V to sonce gledajo zaupno bistriški delavci v kljub vsemu vpitju Seifrica, Lučovnika, Pepčka, mojstrov, tovarne in Fausta. — Izšel je članek v »Deutsche Landeszeitung«, in poslal ga je »Ortswahlausschuss bistriški! — Mi se ne moremo pečati z njim, ker se nobeden človek ne umaže rad svoje roke. Vsaka hiša ima kaka kotichek za smetišče in gnoj; zato je najboljši, da človek ta časnik z dvema prstoma za zgornje cipfelce prime, ter ga nese naravnost tja, kamor spada, na gnojišče.

Za nekaj smo hvaležni: »Ortswahlausschuss« izjavi, da je na Bistrici vsakdo prost pri volitvi! — Torej delavci, zdaj veste kako in kaj! Zapomnite si sledeče točke:

1. Ne vzamite nobene glasovnice, na kateri bi bilo že napisano ime »Seifric«.

2. Nobeden uradnik ali mojster nima niti najmanjše pravice, po sili vašo glasovnico pogledati; po § 11. novega zakona je za to nastavljena kazen od enega tedna do treh mesecev.

3. Ako vas hoče kdo prepričati za Seifrica, recite: tiho bodi, saj sem sam mož!

4. Vsak volivec mora dobiti izkaznico in glasovnico v roke, kdor mu jo vzame in ga sili, bo zaprt.

Kdor se na Bistrici ne ravna po tem, bo ričet jedel par tednov, za to bomo poskrbeli. Kako krasno jo je skupil Pepček v Železni Kapli! to naj bo vsem vzgled! Wachtmeister je prišel in namignil s prstom, in Pepček je moral med sto in sto slovenskimi kmeti ven hoditi kakor psiček na žnurci! —

Stvar je namreč takšna: Od zdaj naprej je ljudstvo, kmet in delavec, gospodar! — Na Bistrici gospodje še ne poznajo delavske moči, delavci pa morajo izvedeti, da so oni ravnotoliko vredni kot gospoda, da je njihova moč nepremagljiva in da bodo to vsi spoznali, za to bo skrbela »Naša Moč«.

Vam delavcem ni niti najmanjšega dvoma, koga volite: g. Grafenauer je zavezan, da se

»Ha - a, golaž,« zacmokala sta možakarja in se pogladila po trebuhu.

»Plesali bomo in pili in peli, da bo kaj, igrala bo pa »pleh-muska«. Nekaj pesmic sem celo jaz zložil in komponiral, da jih bomo takoj zaigrali, ko pride brzozavka, da smo zmagali. Čujta, to-le bo pa pel adjunkt, bas-solo.«

Organist je razgrnil papir in začel navdušeno deklamirati:

»Poražena, strta že v prahu leži
črna pošast klerikalna;
visoko zmagalna zastava vijé
v zraku se zdaj liberalna.
Tako kot vojaki po zmagi pojo,
Pesem korajžno zapojmo;
ubitega zmaja pred sabo na tleh
zdaj več nikar se ne bojmo!
Pripravljen je oder za godce in ples,
zlata blišči se pijača;
zdaj pojmo in jejmo in pijmo zares,
Gruden za vse danes plača.«

»Bravo, bravo, imenitno jih si,« sta zaploskala možakarja; »kajne adjunkt bo tole povedal; samo malo bolj na glas bi bilo treba.«

»Saj bo pel,« reče organist, »ali vama nisem povedal, da sem pesem tudi komponiral, to se pravi »muziciral«. V cerkvi bi malo poslušala in bi jo slišala, saj sem jo že parkrat zaigral med mašo.«

»A — ja? Pa se nič ne bojiš kaplana?«

zavzema za krščanski delavski program! Kakšen je ta? Poslušajte!

1. Delavec mora biti tako plačan, da izhaja s celo svojo družino in sicer pošteno. Na Bistrici so plače deloma zelo nizke. Najpridnejši delavec si prihrani, ako še toliko špara, k večjemu 100 kron na leto; to je premalo.

2. Čas dela ne sme dalje trpeti, kot k večjemu 10 ur! — Pri težkem delu pa samo 8 ur! — Kje ste zdaj še, ko delate 10 in pol ur! — Ali ni naše delo težko, jako težko?

3. Nedelja mora biti popolnoma prosta! Na Bistrici pa med tednom večkrat dela zmanjka, potem pa morajo ob nedeljah večkrat delati.

4. Delavec mora biti vprašan od gospoda, kaj on misli o »Arbeitsordnung« in o drugih stvareh. Zato bo krščanska stranka v Avstriji delala na to, da se bo tovarniška gospoda morala posvetovati z odbori, ki so izvoljeni od delavcev. Delavec mora enkrat za vselej zvedeti: Jaz sem res »Jaz«!! — Za vse to se bo potegoval g. Grafenauer, in zato tak strah pred njim. —

Dve stranki imate! V eni je surovi Pepček, ki hodi s svojimi hlapci kot ciganska tolpa razbijat shode in ki ga je žandar v nedeljo ven gnal z zborovanja v Železni Kapli — v tej stranki je dr. Metnic, ki je rekel: »Fantom v mestu po 14. letu ni treba več verskega poduka.«

V tej stranki so »Freie Stimmen«, ki so se strašansko zaganjale v šentjanžko železniško postajo, ker je Šent Janž slovenski in krščanski. — V tej stranki je »Landeszeitung«, ki pozira vsak dan duhovnike, vero in »bindišarje«.

V to stranko se je podala bistriška tovarna, gospoda Faust in Klimpaher in Maner in Goričnik; ko je slovenski shod v Podsinjvasi razbila, ko je gledala, da se je duhovnik, ki je v Rožu doma, v sneg metal, ko so se ti gosposdije pritožili proti blagemu, umrlemu Lakerju, in ko »giftno krot« razširja. — Vratar v tovarni ga ponuja vsakemu, namreč »Štajerca«! In vsem na čelu stoji gospod Seifric! Tega naj torej delavci volijo! Vidi se: slovenski delavec naj bi bil čisto navadni »Stimmvieh«! Hoho! Tako daleč pa nismo padli. Ako smo bili vedno »bindišarji«, bomo pa tudi »bindišarja« volili in ostanimo »bindišarji« tudi v torek, dne 14. maja, »bindišarji«.

Krščansko-socialna stranka bo štela najmanj 100 poslancev v prihodnjem državnem zboru. Nemško-nacionalna propade, njej nobeden ne pomaga več. Ako se ladja potaplja, jo vse zapusti. Zapustimo to nemško-nacionalno ladja, drugače bodete delavci še vedno sužnji in hlapci!

Med brati in sestrami.

Idrija. V zadnji številki »Napreja« se nam očita in se huduje, ker smo na zadnjem volivnem shodu pri Didiču morali marsikateremu socialnemu demokratu pojasniti nov volivni red. Vemo, da je Kristanu trn v peti, če se mu kdo

»Pojdita no, kaplana pa že čisto nič. Saj sva prijatelja. Prikupit se mu tudi znam. O meni celo misli, da sem klerikalec.«

»Beži, beži! Glej, glej, da jo enkrat ne izkupiš. Dobro se ti godi pri nas, kako bi te vdarilo, če ti pokažejo vrata, kar se lahko zgodi, kajti že veš, kdo ima odločevati.«

»Še enkrat rečem, da se kaplana ne bojim. Ali nekdo drugi je, ki bi me rad. Dvakrat me je že dal v »Slovenca«, ker igram pri maši »poskočne polke in valčke« in še radi več drugih reči. Ta se mi zdi bolj opasen. Ako ima kaj opravila pri župniku, pa me lahko spravi v zagato. Ali pustimo to. Saj bo kmalu Gruden naš cesar in pri njem me zna doleteti kako višje dostojanstvo.« Organist si je natočil kozarec vina in ga v dušku spil; pijana možakarja pa sta v enomer vpila: »Živel Gruden, naš cesar! Še dva dni plačujemo davek, potem ga ne bomo več, še dva dni pijemo za svoje, potem bo plačeval Gruden. Živijo Gruden! — živijo naš cesar! . . .

Dolgo v noč so še pri Mesarju pili in vpili, konečno so se vendar pomirili. Luč ob steni je zadremala, za mizo pa so zaspali naši trije junaki . . .

× × ×

Slednjič je vendar prišel tako pričakovani 14. maj. Od vseh strani so trumoma prihajali volivci v občinsko pisarno. Pristaši S. L. S. so se kar v največjem številu udeležili, ali vendar so imeli dva glasova manj kot Narodovci.

predzne oporekati in mu ovreči kake neresnice. Vemo in znamo, dokazano je tudi, da je on največji in najodločnejši nasprotnik opozicije. In kot takemu ima želopec navajen samo telečje pečenke, mu opozicija ne služi. Kako socialni demokrati spoštujejo svobodo, dasi je prva točka njihovega programa, se vidi, ki nas hočejo na najpodlejši način denuncirati. Ne boste nas ostrašili s tem, ako nas priporočate gospodu nadsvetniku, kajti mi dobro vemo, kaj predpisuje službeni red in tudi vemo, kaj smo v službi, in kot taki ga tudi spolnujemo. Izven službe smo prosti in ako se kaj pregrešimo, idite k sodniji. V službi kaznuje direkcija, izven službe pa sodnija. — Franc Medvedič. — Ivan Kanduč. — Peter Rupnik (Golobov). Fr. Lapajne (Tunišev).

Krvoses kapitalizem.

Prisilne delavnice v dvajsetem stoletju. Mančestersko liberalno gospodarsko načelo »vsak sam zase«, ki se je razširilo po vsej Evropi, je napravilo že dosti revščine, zahtevalo že marsiktero žrtev. Gospodarsko močnejši, za načela krščanska se ne meneči, brezobzirni kapitalisti so, ko se je uveljavilo to načelo in proglasila obrtna svoboda, začeli staviti velikanska poslopja z visokimi dimniki, katerim pravimo tovarne ali fabrike. Kdo bi si bil mislil takrat, da bodo ta poslopja, te fabrike postale nekakšne hiše sužnjosti, nekakšne prisilne delavnice (arbeitshäuzi), pa ne za kaznjence in hudodelce, ampak za tako imenovane proste državljane, za delavce in delavke v 20. stoletju. Delavstvo se dandanes povsod pritožuje, in da so te pritožbe opravičene, za to je vedno dokazov dovolj; v zadnjem času pa se je zgodil na Kranjskem v neki tovarni vnebovpioči slučaj, katerega ne smemo zamolčati. Glavni voditelj in solastnik litjske tovarne je opoldne, dne 23. aprila, na prostem pred tovarno govoril, kako rad ima delavce in delavke, da jim je izboljšal plačo, da mu morajo biti hvaliležni s tem, da mu pomagajo, in on bo tudi njim pomagal, da mora vladati med njim in delavstvom prijateljstvo. »delavke so naše prijateljice«, se je izrazil; a kako on to prijateljstvo razume, to je pokazal že dva dni pozneje. Firma Schwarz Zublin & Co., predilnica v Litiji, je sklenila vsled obilnih naročil, delati do osme ure zvečer, da bi lažje dobila dovoljenje od okrajnega glavarstva, je narfabala glavarja s tem, da se bo dalo delavcem ob 8. uri dopoldne pol urr prosto, opoldne eno uro in popoldne pol ure prosto, opoldne eno uro in popoldne prostosti, moralo omeniti takoj. Poskusi postaviti stroj in reci: »Zdaj sem pol ure prost«, boš slišal take, da ti bodo zveneli po ušesih, če se ti morda še kaj hujšega ne zgodi. Ker se je pa čulo, da so delavci nezadovoljni delati do osme ure, nastopil je gospod Švarz in izpregovoril zgoraj omenjene besede, in dodal: »Saj bo samo tri tedne, in potem zopet v jeseni.«

Tedaj pa je završalo po vasi, da se ni slišalo zvona, ki je vabil k poldanski molitvi. Po cesti so se valili okrog zmage pijani liberalci, šli so Zahrib in tam krog hiše zavednih katoliških mož vpili kakor obsedeni:

»Zmaga je naša! Zmaga je naša! Živel Gruden! —

Med tem pa so hiteli staviti oder na Mesarjevem vrtu in ga krasiti z zastavami in venci. Postavili so visoke mlaje in pri vohu na vrt z bršljanom in trobojnicami okrašeno kolono. V sredo zelenega bršljana so pritrdili desko, na kateri je bilo z zlatimi črkami napisano:

»Poražena, strta že v prahu leži,
črna pošast klerikalna!
Na veke živel bode Gruden!«

Ob treh popoldan je bilo že vse pripravljeno. Kakih sto mož in morda ravno toliko žensk je sedelo pri mizah, pogrntjenih z belimi prtji in obloženih z najboljšo jedjo in pijačo. Na odru je čakala povelja »pleh-muska«, nji na čelu šantavi organist; prav sredi vrta, na visoki mizi je stal adjunkt sam. Dolg črn frak, visok svetel cilinder, prsa in visok ovratnik z židano zavratnico — to je naredilo sključeno postavo podobno še nekoliko poštenemu človeku. Videti je bilo, da ponavlja organistove verze, zdajpazdaj je res nerazločno zamrmral in zamahnil z roko, kot bi že hotel deklamirati. — Z napetostjo je vse pričakovalo brzozavke.

Drugi dan, 24. apr., se je pričela prava gonja na to, da bi ja vsi delali do osme zvečer, le nekaterim posebno oddaljenim se je dovolilo iti domu ob šestih, druge pa, ki so mnoge oddaljeni po eno uro in tudi več, se je pridržalo, ženske v tkalnici pa, ko je bila ura šest, so jo večinoma potegnile ven, domu. A kaj se zgodilo? Sedaj je pokazal g. Švarz vso svojo ljubezen in prijateljstvo do delavcev in delavk. Vse tiste delavke in dva delavca, ki so šli ob šestih domu, brez da bi bili milostno prosili za to, ukaže spoditi ven iz tovarne takoj zjutraj, da bodo obračunani in se jih zapodi. Delavke se temu niso odzvale, temveč so zahtevale, da se jim plača za štirinajst dni naprej, a Švarz s tem predlogom ni bil zadovoljen; nekaj jih je pregovoril, da so šle zopet delati, a druge se temu niso hotele odzvati, ker jih je zjutraj tako sramotno zapodil ven; šle so si iskati pravico k sodnji. Takoj drugi dan dne 26. aprila je bila obravnava, kjer je bil Švarz vkljub vsem svojim izgovorom obsojen, da, ako nečejo delavke nazaj, da jim mora plačati za štirinajst dni naprej. Švarz je izjavil, da jih nazaj sprejme, nakar so mu delavke stavile sledeči predlog: 1. Delo od 6. zjutraj do 6. zvečer; 2. da se jim da nazaj ravno iste stroje, kot so jih imele prej, ne slabših; 3. da se jim raditega ne more pozneje odpovedati delo; in 4. da se jim za ta dva dneva povrne za vsaki dan eno krono. To so bile čisto pravične zahteve, a Švarz jih ni maral sprejeti, temveč je rajši odpustil vseh 24 delavk in dva delavca z štirinajstdnevno naprejplačo. To so žrtve dela, takšna je Švarzova ljubezen do delavcev. Bile so izmed najboljših delavk, a ker se niso hotele brezpogojno vdati Švarzovemu terorizmu, so postavljene ven iz tovarne na cesto, brez vzroka in brez odpovedi, zato, ker so se predrznile storiti samo to, kar je postavno zajamčeno, da sme tovarniški delavec ali delavka, ko je delal enajst ur, iti domu, in ga nobeden ne more prisiliti, da bi delal še dalj časa. Menda g. Švarz misli, da so delavci njegova lastnina, s katero on počenja kar hoče, g. Švarz menda misli, da so delavci tudi ponoči pod njegovo absolutno komando, da bi že skoraj sploh ne smeli domu, če bi jim on milostno ne dovolil. Obrtni red, civilnopravni red in druge delavstvo zadevajoče postavbe govore le o enajsturnem delavniku, obrtno in trgovinsko ministristvo zamore v gotovih slučajih, kjer je res izredna potreba, z odredbo podaljšati 11urni delavnik, pa samo za eno uro na dan, in ta ura se mora boljše plačati. Je to znano g. Švarzu v Litiji? Kje pa so tukaj gotovi čuvaji postavbe, ki imajo nalogo, tudi delavca braniti pred izkoriščanjem? Ali so postavbe veljavne samo takrat, kadar je treba strahovati delavce, ne pa tudi takrat, kadar jih je treba braniti? Ali so gotovi faktorji za to tukaj, da podpirajo kapitalista fabrikanta, delavce pa pustijo zatirati?!! Zakaj se tu v Litiji dela do osmih zvečer, tukajšnja predilnica menda ne bo še prišla na kant, ko bi delala od šestih do šestih, kot delajo

Hitro je potekal čas in jasen, hladni večer je legel na zemljo. Kar pa je prišlo, kar so pričakovali. Kot strela z jasnega neba je prišlo. Vedeli so liberalci, da se bo bliskalo in mislili so celo, da bo grmelo, kar se je res zgodilo, seveda ravno narobe, kot so pričakovali. Na čeli črti je namreč sijajno zmagal Gostinčar. In sedaj so izvedeli to novico, tako nepričakovano, neprijetno novico. Vegasti adjunkt na vzvišenem prostoru je skoro okamenel. Z odprtimi ustmi je zijal na presenečeno liberalno gospodo in besede, ki jih je imel malo prej že na jeziku, so mu ušle nazaj v grlo in tam so ga tiščale in davile in upirale so se iti ven v poparjeno okolico. Počasi je nato zlezal gospod adjunkt z vzvišenega prostora, poiskal med gnečo svojo »milostljivo« in jo odkuril. Za njim so šli drugi, župan in vsi uradniki, ni jih zadržavala niti pijača, in naposled tudi Kovač in Miklavcov Janez in »pleh-muska« s svojim kapelnikom. Tiho, brez najmanjšega šuma je koral vsak proti domu, trezen, a poparjen, kakor mlado cvetje, ko pade nanj pozna slana...

Sem od Zahriba pa je zadonela pesem, porojena iz zmagoslavja, v mogočnih akordih:

»Je pa davi slanica pala
na uboge Grudnovce.
Hudo jih je poparila
in odvzela nade vse ...

drugod?! Kapitalistom se pusti vse, vse se jim dovoli, če se pa revež delavec zgane in zahteva svojo pravico, postavi se ga na cesto, če se pa delavci predrznejo, da bi z skupnimi močmi se branili, je pa že pregreha, katera mislijo da se ne sme odpustiti, takoj so žandarji tukaj, da bi se ja kapitalistu ne skrivil las na glavi. Za to dokaz so različni štrajki povsod. Potem pa imej delavec zaupanje v kakšno postavbo! C. kr. okrajno glavarstvo v Litiji kakor tudi g. obrtni nadzornik v Ljubljani naj storita svojo dolžnost, da v interesu delavskega zdravja g. Švarzu prepovesta še nadalje delati do osmih zvečer, in da se kaj takega nikdar več ne dovoli, sicer bomo potrkali na višjem mestu.

Litija. Pred nekaj tedni je dal Švarz v tovarni nabiti lepak, kjer pravi, da je vsled podražanja živil vsem delavcem povišal plače, in zato ne more razumeti, zakaj so nekateri delavci delo odpovedali in mislijo iti drugam. Potem se Švarz hvali, da niso zlepa kje drugod tako velike plače, kot pri njemu, pa kjer so, so pa druge zapreke, nezdaravi kraji, drage življenjske razmere, posebno pa odsvetuje na Nemško, češ, da tam delajo s Slovencem približno kot pri nas s ciganom, in slednjič še hvali, da domač kruh najboljši tekne. To je glavna vsebina tega plakata. Zdaj pa nekaj pojasnil. Gospod Švarz se malo ozira na to, ako se živila draže, temveč plačo je zboljšal, v kolikor je to resnica, le zato, da bi si saj še tisto malo delavcev obdržal v tovarni, kar jih ima, ker jih drugod že lahko več dobiti ne more. Kar se tiče plač, se mora reči, da delavci tudi drugod toliko zaslužijo, da lahko precej boljše živijo kot v Litiji; bolj pasjih in bolj ciganskih razmer pa tako ni, kot so v Litiji, to kaže dovolj jasno delo od 6. zjutraj do 8. zvečer in pa 2 brez vzroka odpuščenih in na cesto postavljenih delavk. Ako se pa g. Švarzu zdi, da domač kruh najboljši tekne, zakaj pa potem podi domače delavce proč in pošilja agente po Italijane in na Hrvaško, v Srbijo, na Češko in drugod?! Kako se tukaj vjemajo Švarzove besede z njegovimi deli?!

Z lastnimi močmi.

Sava, dne 2. maja. Nemirna je bila sobotna noč, saj nam je jutro prineslo nekaj posebnega: sneg. Na vseh vogalih so pa naznanjal veliki plakati, da se bode predstavil v Markeževi gostilni na Savi kandidat sodrug Dermota. Bilo je to čisto nepričakovano, ker je skozi celi teden vladal mir, kakor da bi bil rdeči kandidat izginil. Otvorili so shod ob četrta na 11. uro. Tudi pristašev S. L. K. se je udeležilo shoda iz radovednosti okoli 40. Vseh skupaj jih je bilo okoli 130. Shodu je predsedoval sodr. Ogris. Ko je dal besedo kandidatu Dermoti, ki je pričel govoriti. Govoril je še dosti zmerno. Najprvo se je spravil na časopisje. Najbolj mu je v želodec lezla »Naša Moč« in se je grozno togil nad zadnjim dopisom iz Save. Zadnjič je govoril Jeseničanom, danes pa Savčanom. Eden njegovih pristašev pravi drugemu, saj smo ravno tišči, kot smo bili na Jesenicah, samo da sodanes še klerikalci pri nas. Jezil se je, da je pri zadnjem shodu poročevalec »Naše Moči« naštel premalo ljudi. Moral bi še dve ničli pripisati. Pa se je Dermota zmotil. Ko bi bili ljudi šteli takrat, ko so šli iz Save od maše na shodu, bilo bi vam morebiti po volji. Napadali ste gospod kandidat tudi »Našo Moč«, ker je pisala, da bi bili mogli imeti shod že 7. ali pa 1. aprila. Če ga niste imeli, ni to zakrivila »Naša Moč«. Morebiti še celo vi niste zakrivali tega, ker ste šli v Kranjsko goro. Zakrivali so to vaši agitatorji. Pokazalo pa se je, da imate prav malo zaupnikov med delavstvom. Vpili so, da pridete 7. ali 14. aprila, a prišli ste šele 28. Ta teden ste se pa že mogli zgovoriti nekoliko boljše z njimi, ali ste jim pa zapovedovali, da naj bodo tih, saj ne vedo našega prihoda. Saj je bilo tudi ta teden res vse tih. Šele v nedeljo so vas izdali plakati, da pridete. Slabo je, če se dobi mesto sladkih jagod grenak pelin. Hudo je tudi to, da je ta list tako neprebavljiv, da človeku ostane kar v želodcu. Če ni drugega zdravila za vas, vas bo treba pa operirati za enkrat. No, 14. maja bomo tukajšnji delavci izvršili operacijo, da vam ne bode treba hoditi na Dunaj, ampak boste lahko ležali doma v Ljubljani.

Sava. Zadnjič smo poročali, da je v naši valjavnici veliko gnoja. Tako hud duh je že nastal, da bomo morali pričeti v kratkem z vožnjo. Na prvi voz gnoja bomo položili tudi naše-

ga mojstra Baumana. Peljali ga bomo z gnojem vred tja, kamor gnoj spada. Saj ni za drugo v tovarni, nego da toži delavce inženirju. Mi ga ne maramo v tovarni, če ne zna drugega ko tožiti. Take razmere vladajo pri nas, da jih ni mogoče več prenašati. Do vseh višjih smo že izgubili zaupanje, ker preveč lažejo. Delovodja Josep Klinar je rekel pozimi: le delajte ob nedeljah, ko vode primanjkuje, saj se malo naredi čez teden. Kadar bo vode zadosti, vas ne bo silil nobeden k delu. Spak vražji! Ali je res tako neveden, ali je pa pozabil, da je v Avstriji zakon, ki prepoveduje delo ob nedeljah in da se ne sme delavce ob nedeljah siliti k delu. Gotovo za njegovo osebo ne veljajo avstrijski zakoni in cerkvene postavbe. Kake vere da je on, to naj nam pove vrag. Turške vere gotovo ni, ker Turki imajo praznike in jih tudi posvečujejo po svoji veri. Toliko je oblasten, da kar v soboto zapiše na tablo: jutri se bo delala kakor druge dni. Zviti ptiček, to ne bo šlo. V nedeljo te nismo ubogali. Saj naš delavski red pravi, da v nedeljo ne delati. Trudil si se na vse načine, da bi pregovoril delavce. Tri si pregovoril, drugi smo pa soglasno rekli, da ne gremo. Nato tudi oni niso delali. Bomo videli, kdo bo zmagal. Če ne bo konec te svinjarije, bomo začeli klicati višjo oblast na pomoč. Saj nismo živina. Potrebujemo tudi počitka. — Več prizadetih delavcev.

Volivna borba v Ljubljani. V Ljubljani imamo zdaj štiri kandidate. Slovenska Ljudska Stranka in kršansko-socialno delavstvo priporoča obrtnika Ivana Kregarja, pasarja; liberalci kandidirajo Ivana Hribarja, župana v Ljubljani, ki se kot načelnik liberalne stranke sramuje očitno povedati, da je liberallec, ampak pravi, da je njegova oseba program. Socialni demokratje bi radi za ljubljanskega poslanca Etbina Kristana. Nemci bi pa radi šteli svoje glasove, zato so pa postavili Del Cota za kandidata. Tako ima Ljubljana štiri kandidate. Volivni boj je hud. Socialni demokratje delajo, kolikor morejo, a so vsaj dostojni. Hud boj ima Slovenska Ljudska Stranka z liberalci. Shodov je bilo že dosti. Shodov je imel dr. Šusteršič v »Unionu«, kjer je bilo vselej navzočih nad 1500 mož, že dva. Dr. Šusteršič je predbacival liberalnemu kandidatu Hribarju različne umazanosti, posebno ono, da svojim delavcem noče ali pa redno ne plačuje zaslužene plače. Delavci so bili pri njem že prisiljeni, tožiti ga, da jih je plačal. Hribar se je pral v »Mestnem domu«, kjer je pa bila veliko slabša udeležba. Na drug dr. Šusteršičev shod pa ni več odgovarjal, ker se menda boji še hujšega, ker če se bolj meša, bolj smrdi. Tudi malih shodov je imela Slovenska Ljudska Stranka že precej, in sicer prav lepih. Tudi liberalci so poskušali s shodi po okrajih, pa nimajo dosti sreče. Sklicali so ga v Vodmatu, pa je prišla osem liberalcev in 17 krščanskih socialcev. Imeli so shod na Opekarski cesti. Prišli so liberalci iz celega mesta in tudi župan Hribar je prišel. No, bilo jih je vseh skupaj do 100. Hribar se je hvalil in obljuboval vse mogoče stvari. Ko je šel ven, so ga pa ženske opsovale. Slovenska Ljudska Stranka je priredila več malih shodov. Liberalci so se posebno vrgli na Vodmat, kjer nimajo nič pristašev, zato pošiljajo v Vodmat celo tropo žejnih postopačev, ki zasedejo gostilno, kjer bi se moral vršiti shod S. L. S. in žro, da potem vse onečedijo. Naši somišljeniki pa, ko vidijo te pijane barabe, gredo v drugo gostilno, kjer otvorijo shod in zborujejo. To se je zgodilo že dvakrat v Vodmatu. Reči moramo, da se v Ljubljani pridno dela, da zmaga ljudski kandidat Kregar in tudi upanje je, da zmaga. Seveda liberalci grozno sramote naše može po »Slov. Narodu«, to pa nam pomaga, ker ljudje vidijo, surovost in spoznajo liberalce. Tako so obljubili na shodu v Vodmatu dr. Schweitzerju in Gostinčarju ml., da ju bodo polili. No, teh dveh to liberalno pretenje prav nič ne skrbi in sta, hvala Bogu, še vedno zdrava, le prehladila sta se po shodih. Liberalci so pa s tem pokazali, svojo oliko in vsakdo dobro ve sedaj, da liberalna stranka ni stranka inteligence, ampak skrajno povarjenih ljudi. 14. majnik pa bo pokazal, da Ljubljana noče surovežev in je le za poštene in delavne ljudi. Zato pa bodo stopili na volišče vsi, ki imajo še čut pravičnosti in dostojnosti in napisali na glasovnico: **Ivan Kregar, pasar in zbornični svetnik v Ljubljani.**

Javno telovadbo priredita telovadni odsek »Slovenske krščansko-socialne zveze« v Ljubljani in telovadni odsek Blaž Potočnikove čitalnice v Št. Vidu nad Ljubljano v nedeljo, dne 26. maja t. l., ob 5. uri popoldne v veliki

